

Pro Teesi

Kaupunkisome – haaste ja mahdollisuus

Helsingin yliopiston uudessa Tiedekulmassa tarjottiin 15.1.2018 moninäkökulmainen katsaus sosiaalisen median rooliin kaupungin kehittämisessä ja uuden osallisuuden luomisessa. Somen uutta luovaa työntövoimaa tarkasteltiin tutkimuksen, kaupunkisuunnittelun ja käytännön näkökulmista. Professori Mari Vaattovaara toivotti osallistujat tervetulleiksi tilaisuuteen, joka samalla avasi Helsingin yliopiston vasta perustetun Kaupunkitutkimusinstituutin. Tarkoituksena on synnyttää monitieteellistä ja -toimijaista yhteistyötä. Yleisö paljastui kädennostokyselyn perusteella vähintään kolmasosaltaan Helsingin kaupungin työntekijöiksi – mitä voi pitää myönteisenä signaalina.

Helsingin apulaiskaupunginjohtajana aiemmin toiminut työelämäprofessori Pekka Sauri julisti heti alkuun, että maailma on läpinäkyvä, eikä paluuta entiseen ole. Some on peruuttamattomasti avannut maailman monenkeskiselle, kaksisuuntaiselle ja reaaliaikaiselle vuorovaikutukselle. Parhaimmillaan hallinnon someläsnäolo perustelee toimintaa, jakaa tietoa ja antaa vallalle kasvot, kiteytti Sauri.

Kaupunginosien Facebook-ryhmiä tutkinut Matti Autio puolestaan vertasi ryhmiä hauskaasti kasveihin, joita kukaan ei istuttanut, jotka itse ovat valinneet kasvupaikkansa ja joita ei tarvitse mennä ruokkimaan. Autio suhtautui varauksella ainakin virallisen tie-

dottamisen viemiseen kaupunginosaryhmiin, koska niitä ei ole perustettu tällaiseen. Hän epäili jopa, että ryhmät pitäisivät sitä epäsopivana.

Itse uskon, että inspiroivalla tyyllillä toteutettu satunnainen tiedottaminen, vaikkapa kaupunginosan keskeisten palvelujen muutoksiin tai osallistumistilaisuuksiin liittyen, sopii hyvin kaupunginosien Facebook-ryhmiin. Kaupungin virallisia somekanavia on edelleen vaikea löytää. Kaupunkilaisten arkinen elämä ei noudata toimialarajoja. Toimipistekohtaiset somekanavat, kuten asukas- tai kulttuuritalojen facebook-sivut pääsevät jo ehkä lähemmäs asukkaita.

Tohtoriopiskelija Pilvi Nummi avasi esityksessään kiinnostavan näkymän joukkoistamisen käytöstä vaihtoehtoisten suunnitteluratkaisujen arviointiin ja niistä päättämiseen saakka. Hän totesi kaupunkisuunnittelua tehtävän edelleen pitkälti teknisin perustein ja suunnittelijoiden asiantuntijatiedolla. Suunnittelun sosiaalisten ulottuvuuksien kohdalla paras osaaminen ei Nummen mukaan välttämättä ole asiantuntijoilla, vaan joukkoistamalla voitaisiin saada aikaan parempia ratkaisuja. Olen Nummen kanssa samaa mieltä.

Helsingin kaupunkiympäristön viestintäpäällikkö Heikki Mäntymäki lähestyi aihetta toimialan toteuttaman viestintäkyselyn kautta. Some osallistumisen väylänä ei vielä

Pro Teesi

kiinnostanut kuin 11%:ia vastaajista. Mäntymäen mukaan tulisi selkeämmin viestiä, mihin kaupunkilaisten panosta suunnittelussa tarvitaan ja käytetään, ja miksi kannattaa osallistua. Lopuksi hän esitti, että kaupungin asiantuntijoiden aktiivinen osallistuminen some-foorumeilla voisi olla hyvinkin tehokas tapa edesauttaa vuorovaikutusta kaupunkisuunnittelun teemoissa.

Kaupunkiaktivismia ansiokkaasti tutkineet Pasi Mäenpää ja Maija Faehnle toivat esiin ”Lisää kaupunkia Helsinkiin” -liikkeen esimerkkinä somen mahdollistamasta uudesta suunnittelukeskustelua ja politiikkaa yhdistävästä toiminnasta. Liike on saanut risuja ja ruusuja. Joka tapauksessa se on nostanut urbanismin voimalla kaupunkisuunnittelun agendoille. Mäenpää ja Faehnle näkevät kansalaisyhteiskunnan olevan rakentumassa uudelleen somen kautta ja esittävät, että hallinnon tulisi olla tässä mukana. Tutkijakaksikon kehittämä hybridihallinnon malli valottaa teemaa mainiosti. Mallin alimmilta portailta, kaupunkiaktivismiin käytöstä vaikkapa pelkkänä tietolähteenä on vielä pitkä kipuaminen ylimmille askelmille, joissa aktivismeja on yhdistetty vakiintuneeksi osaksi kaupungin hallinnon toimintajärjestelmää. Tutkijat herättivät lisäksi pohtimaan, säilyykö hallinnon legitimitetti kun ihmiset valtaisivat toimimaan hallinnon ohi.

Lauttasaari elää -Facebookryhmän perustaja ja moderaattori Eliisa Saarisen puheenvuoro täydensi illan kokonaisuutta maan-

läheisesti. Kuulijat saivat hiljaista tietoa yli 8000 jäsenen kaupunginosaryhmän ylläpitämisestä: pelisääntöjen muistuttamisesta, yli 50-vuotiailta tulevien asiattomuuksien suitsimisesta, keskusteluaiheiden rajaamisesta. Ryhmän kautta monenlainen arjen yhteisöllisyys, naapuriavun organisointi, erilaisten tapahtumien ideointi ja tuottaminen sujuvat jouhevasti.

Miten hallinnon hierarkkiset ja virkavastuulliset maailmat ylipäätään taipuvat uuteen läpinäkyvään ja persoonaa edellyttävään somemaailmaan? Päällikötason on luonnollisesti helpompi toimia somessa, jos vaan taidot ja itsetunto riittävät. Suunnitteluorganisaation alemmilla tasoilla olevien asema ei someaktiivisuuden suhteen ole itsestään selvästi tasa-arvoinen. Helsingissä osa valtuutetuista käyttää somea jo sujuvasti ja vahvasti poliittisen vaikuttamisen välineenä, antautuen suoriin keskusteluihin kaupunkilaisten kanssa.

Somen ja pop-up-aktivismiin viettelysten huumassa on hyvä palauttaa mieliin kaupunginosien kehittämisen pidempi aikajänne. Perinteinen kaupunginosa-aktivismi on toiminut paljolti kaupunginosayhdistysten kautta. Ne huolehtivat edelleen oman alueensa viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden kehittämisestä pitkäjänteisesti.

Helsingin Maunulaan joulukuussa 2016 valmistuneen Maunula-talon tapaus on havainnollinen. Sinnikkäät kaupunginosaan kehittäjäryhmät luotsasivat visiotaan Mau-

Pro Teesi

nula-talosta kohti todellisuutta 1990-luvulta lähtien, yhteistyössä kaupungin suunnittelukoneiston kanssa. Uskallan väittää, että ilman näkemyksellisten asukastoimijoiden käsittämättömän pitkäaikaista sitoutumista ja sitkeyttä taloa ei nykymuodossaan olisi olemassa. Maunula-talossa ovat kolme hallinnon alaa, kirjasto, nuorisotoimi ja työväenopisto muodostaneet yhtenäisen palvelukokonaisuuden, mikä on perinteisesti Helsingin hallinnon rakenteessa ja toimintatavassa ollut mahdotonta. Lisäksi asukkaat ovat raivanneet väylän mukaan talon toiminnan suunniteltuun ideoineen ja toimintaehdotuksineen. Lopputulos on hieno ja toimiva esimerkki asukkaiden visioiden ja yhteistoiminnan voimasta.

Ennen someaikaa kaupunginosilla on ollut jo pitkään käytössään kotisivut. Helsingissä niiden kehittäminen ja ylläpito on keskitetty Helka ry:n kautta tehtäväksi. Sivustoja, niiden toiminnallisuuksia ja ilmettä, on kehitetty ja uudistettu yhdessä aiheesta kiinnostuneiden aktiivien voimin avoimen koodin julkaisu-alustalla. Maunulassa kotisivutoiminta käynnistettiin jo 1990-luvun puolella ja sivusto on tukenut paikallista kehittämisprosessia merkittävästi.

Osa kaupunginosayhdistyksistä on jo hoksannut uudistaa toimintaansa someorganisoitumisen suuntaan. Asioita toteutetaan toimintaryhmien ja verkostojen kautta, valtaa ja vastuuta aktiiveille jakaen. Muutama tällainen yhdistys tuottaa alueillaan jo lähes

ammattimaisesti yhteisöllisyyttä lisääviä vertaispalveluja ja kaupunginosatapahtumia, yhdistäen vanhan ja uuden maailman parhaat käytännöt.

Miten lyhytjännitteinen pop-up-aktivismi ja pitkien kaarien perinteisempi kaupunginosa-aktivismi lopulta nivoutuvat yhteen tai kasvavat erilleen? Mikä jää elämään ja mikä kuihtuu pois? Kaupunkisuunnittelussa ainakin puhaltavat jo uudet tuulet. Muutosta kohti yhä jakavampaa ja itseorganisoituvampaa kaupungin kehittämistä ei enää käy pysäyttämisen. Ja sosiaalinen media kannattelee ja kuljettaa tätä muutosta, lupaa kysymättä.

Pirjo Tulikukka

Kirjoittaja on Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkan toiminnanjohtaja